Motion

1976/77: 131

av herr Gustavsson i Eskilstuna m. fl. om en översyn av vissa lagar och förordningar

För att en rättsordning skall kunna fungera krävs givetvis att inte önskvärda beteenden beivras. Rättssäkerheten kräver då också att i författningarna klart och entydigt beskrivs de handlingar som kan föranleda straff.

Det är mycket väsentligt att rättsreglerna är förankrade i det allmänna rättsmedvetandet. Detta gäller i särskilt hög grad när bestämmelserna är försedda med straffsanktioner. Om reglerna inte är fast förankrade hos allmänheten, uppstår självfallet risken att man i betydande omfattning nonchalerar reglerna. Det uppkommer då en situation då det blir så gott som omöjligt att på ett någorlunda effektivt sätt övervaka reglerna. En särskilt allvarlig konsekvens härav blir att detta negativt påverkar den allmänna laglydnaden när det gäller allvarligare brott eller förseelser.

Som exempel på vad nyss sagts kan nämnas att under de tre första kvartalen 1976 utfärdades i hela riket sammanlagt 37 ordningsföreläggande för att ha gått mot rött ljus (7 § 1 st och 164 § 1 st vägtrafikkungörelsen), därav 8 i Stockholms polisdistrikt, 5 i Göteborgs polisdistrikt, 3 i Malmö polisdistrikt och sammanlagt 21 i övriga landet. Antalet förseelser mot ifrågavarande bestämmelse är uppenbarligen mycket stort, vilket var och en dagligen kan konstatera. En annan liknande straffsanktionerad regel gäller underlåtenhet att begagna övergångsställe (135 § och 164 § 1 st vägtrafikkungörelsen). Under de tre första kvartalen 1976 utfärdades sammanlagt i hela riket 2 ordningsföreläggande för brott mot denna trafikregel, därav 1 i Malmö och 1 i riket i övrigt.

En annan uppenbar olägenhet av straffsanktionerade bestämmelser som inte har stöd i allmänna rättsmedvetandet är att polisen ställs inför besvärliga situationer. När polisen ingriper med bötesföreläggande i sådana situationer ställer sig allmänheten i regel helt oförstående och deras irritation går ut över polisen. Detta är ägnat att försämra förhållandet mellan polisen och allmänheten. Det torde också vara en av förklaringarna till att polisen alltmer sällan ingriper med bötesföreläggande mot sådana förseelser utan hellre underlåter att göra något eller låter det stanna vid en tillsägelse.

Rikspolisstyrelsen har i tidigare sammanhang inhämtat synpunkter från landets polisstyrelser och länsstyrelser angående olika sanktionsbestämmelser som kan upplevas som onödiga. Övervägande antalet sådana bestämmelser i det framtagna materialet hänför sig till trafiklagstiftningens område. Med hänsyn till polisens nära kontakter med allmänheten torde resultatet av undersökningen även återspegla en allmänt utbredd uppfattning i samhället.

Vid den verkställda undersökningen framkom att utformningen av omkring ett 60-tal nu gällande regler kunde diskuteras. Utöver ovannämnda regler framhölls t. ex. regeln om att cykel skall vara försedd med lykta även vid färd i dagsljus. Man torde knappast kunna begära att polisen skall ingripa och bötfälla en person för att han inte har lykta på cykeln då han är ute och cyklar mitt på dagen. I fordonskungörelsen återfinns bestämmelser om att vissa registrerade motordrivna fordon skall vara utrustade med namnskylt som skall utvisa ägarens namn och hemort. Saknas sådan skylt är ägare och brukare förfallna till ansvar. Denna skylt torde inte tjäna något ändamål då den inte kan anses utgöra identifieringshandling vare sig för fordonet eller ägaren. En fullständig genomgång av dessa regler synes vara välmotiverad. Vid ny lagstiftning bör nackdelarna med sanktionsbestämmelser, vilka upplevs som onödiga och vilkas efterlevnad är svår att kontrollera, nogsamt beaktas.

Vi anser det vara synnerligen angeläget att ur vårt rättssystem ta bort sådana straffbestämmelser som framstår som omotiverade, antingen på grund av att de saknar förankring i allmänhetens rättsmedvetande eller till följd av att de är helt omöjliga att övervaka. En sådan översyn bör i första hand avse de regler som berörts i ovannämnda undersökning men sedan utvidgas till att avse även andra områden.

Vid ny lagstiftning på ifrågavarande områden bör man också i högre grad än för närvarande noga överväga om det verkligen är nödvändigt att införa straffsanktionerade bestämmelser eller om det inte finns bättre sätt att uppnå önskad effekt, t. ex. genom rekommendationer av olika slag, genom riktigt utformad information där man belyser varför man måste handla så och så, hur man bäst skall kunna skydda sig osv.

Med stöd av det anförda hemställer vi

att riksdagen hos regeringen begär en översyn av sådana straffsanktionerade bestämmelser, företrädesvis på trafiklagstiftningens område, vilka av allmänheten med fog kan upplevas som onödiga och ej går att övervaka.

Stockholm den 13 januari 1977

BENGT GUSTAVSSON (s)
i Eskilstuna

ESSEN LINDAHL (s)
i Lidingö

IVAR HÖGSTRÖM (s)